

واکاوی پیوند اقتصاد مقاومتی، وحدت و امنیت ملی با تأکید بر آموزه‌های قرآنی

دکتر مسعود صالحی رزوه*

اشاره

در سال‌های اخیر مفهوم «اقتصاد مقاومتی» به‌مثابه راهبردی کلیدی برای مقابله با تکانه‌های داخلی و خارجی در ادبیات اقتصادی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای نیز سال ۱۴۰۵ شمسی را سال «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی» خواندند. این شعار نشان‌دهنده درهم‌تنیدگی این سه مؤلفه حیاتی است؛ در واقع اقتصاد مقاومتی بدون پشتوانه وحدت آحاد جامعه و احساس امنیت همه‌جانبه محقق نمی‌گردد؛ در مقابل نیز استحکام پایه‌های اقتصادی به کاهش فقر و نابرابری می‌انجامد و خود به بازتولید امنیت و انسجام ملی کمک می‌کند.

مقدمه

زندگی امروز جوامع بشری پر از فرازونشیب‌ها، تحولات سریع و فشارهای اقتصادی است. برای آنکه جامعه‌ای بتواند در برابر این طوفان‌ها دوام بیاورد و کشتی خود را به سلامت به مقصد برساند، نیازمند اقتصادی قوی و متکی به توانمندی‌های درونی است که از آن به «اقتصاد مقاومتی» تعبیر می‌شود. اما این درخت استوار در هر خاکی رشد نمی‌کند، بلکه ریشه‌های آن تنها در بستر «وحدت ملی» و زیر سایه چتر «امنیت ملی» جان می‌گیرند. اقتصاد در جهان امروز تنها یک مقوله مالی و تجاری نیست، بلکه پیوندی عمیق با ساختارهای اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشورها دارد. ایده «اقتصاد مقاومتی» پاسخی به نیازهای جوامعی است که در مسیر

* دکترای اقتصاد و پژوهشگر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

توسعه خود با موانع، تحریم‌ها و فشارهای خارجی مواجه‌اند. هدف اصلی اقتصاد مقاومتی، کاهش وابستگی‌ها و تأکید بر مزیت‌های تولید داخلی و تلاش برای خوداتکایی است. تحقق چنین اقتصاد پویایی در سایه «وحدت ملی» و «امنیت ملی» امکان‌پذیر است؛ از این رو تا زمانی که یکایک جامعه در یک همبستگی کامل و اعتماد متقابل (وحدت ملی) قرار نداشته باشند، مشارکت عمومی در تولید و سرمایه‌گذاری رخ نخواهد داد. از سوی دیگر، هرگونه توسعه اقتصادی نیازمند ثبات و امنیت است. جمهوری اسلامی ایران با درک شرایط ویژه خود در نظام بین‌الملل، الگوی «اقتصاد مقاومتی» را به‌مثابه نقشه راه پیشرفت و تاب‌آوری انتخاب کرده است. نام‌گذاری سال ۱۴۰۵ با عنوان «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی»، افق جدیدی را در سیاست‌گذاری‌های کلان کشور گشوده است که نشان می‌دهد اقتصاد به‌تنهایی و در خلأ رشد نمی‌کند، بلکه نیازمند بستری از آرامش (امنیت) و هم‌گرایی (وحدت) است. در این نوشتار ابعاد این مثلث راهبردی واکاوی می‌شود.

۱. مفهوم‌شناسی اقتصاد مقاومتی

اصطلاح «اقتصاد مقاومتی» نخستین بار از سوی رهبر شهید انقلاب در دیدار با کارآفرینان در تاریخ ۱۳۸۹/۰۶/۱۶ به فراخور وضعیت اقتصادی - سیاسی کشور مطرح شد. در معرفی‌های نخستین مرحله، اقتصاد مقاومتی بیشتر با تمرکز بر رویارویی با خباثت دشمن و تکانه‌های خصمانه مطرح شد. از این جنبه، اقتصاد مقاومتی «یعنی اقتصادی که همراه باشد با مقاومت در مقابل کارشکنی دشمن، خباثت دشمن» (۱۳۹۱/۰۵/۱۱) و «آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید، می‌تواند تضمین‌کننده رشد و شکوفایی یک کشور باشد» (۱۳۹۱/۰۵/۱۶) و اقتصادی باشد «که هم روند روبه‌رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب‌پذیری‌اش کاهش پیدا کند» و وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی به گونه‌ای باشد که «در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند» (۱۳۹۱/۰۶/۰۲).^۱

در مرحله بعد، ابعاد جامع‌تری از اقتصاد مقاومتی معرفی شد و افزون بر برخی ارکان و بنیان‌های اساسی، تمام نوسانات و تکانه‌های خطرآفرین را تحت پوشش گرفت. با این ملاحظه،

۱. حسین دزی نوگورانی، «اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری»، همایش اقتصاد مقاومتی، ص ۷.

«یک اقتصاد مقاوم باید اقتصادی باشد که در ساخت درونی خود مقاوم باشد، بتواند ایستادگی کند، با تغییرات گوناگون در این گوشه دنیا، آن گوشه دنیا متلاطم نشود» (۱۳۹۲/۰۲/۲۷). «ما باید بتوانیم یک اقتصادی را در کشور به وجود بیاوریم که در مقابل بحران‌ها و جزرومدهای بین‌المللی مقاوم باشد، آسیب نبیند» (۱۳۹۲/۰۶/۰۶). با این گستره معنایی، بسته و متحجر نبودن و قابلیت تکمیل و انطباق با اوضاع گوناگون در هر برهه‌ای از زمان و سوق دادن اقتصاد کشور به حالتی انعطاف‌پذیر که شکنندگی اقتصاد را در مقابل تکانه‌های گوناگون برطرف کند، از ویژگی‌های اقتصاد مقاومتی برشمرده شد (۱۳۹۲/۱۲/۲۰). با همین گستردگی، بر اساس نامه ابلاغ سیاست‌های کلی، ایران اسلامی با پیروی از اقتصاد مقاومتی «نه تنها بر همه مشکلات اقتصادی فائق می‌آید و دشمن را که با تحمیل یک جنگ اقتصادی تمام‌عیار در برابر این ملت بزرگ صف‌آرایی کرده، به شکست و عقب‌نشینی وامی‌دارد، بلکه خواهد توانست در جهانی که مخاطرات و بی‌اطمینانی‌های ناشی از تحولات خارج از اختیار، مانند بحران‌های مالی، اقتصادی و سیاسی در آن رو به افزایش است، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست‌ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد»^۱.

بنابراین اقتصاد مقاومتی، طراحی و مدل‌سازی ویژه‌ای از شرایط و سازوکارهای اقتصادی است که مبتنی بر آن فضای اقتصادی کشور بر اساس فرض وجود حداکثر تحریم‌ها و فشارها، به گونه‌ای فعال و نه منفعل طراحی می‌شود. در واقع اقتصاد مقاومتی بنیان نظری و عملی برای مدل‌سازی گونه ویژه‌ای از اقتصاد است که فعالانه برای مواجهه با تحریم‌ها عمل کند.^۲

اقتصاد مقاومتی بر پایه‌های متعددی استوار است که هویت آن را شکل می‌دهد. این رویکرد، عدالت‌محور است و هدف آن توزیع عادلانه منابع و کاهش شکاف‌های طبقاتی است تا ثمره رشد اقتصادی به تمام اقشار جامعه برسد. یکی دیگر از ارکان اصلی آن، دانش‌بنیان بودن است؛ به این معنا که با تکیه بر نوآوری، فناوری و سرمایه‌های انسانی متخصص، به دنبال ایجاد ارزش افزوده و افزایش بهره‌وری است. هویت مردمی این اقتصاد نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار

۱. همان.

۲. محسن عزیزی و حسین حسن‌زاده، «اقتصاد مقاومتی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، ص ۴۷.

است؛ چراکه موفقیت آن در گرو مشارکت فعال آحاد جامعه و کارآفرینان در عرصه‌های تولیدی و اقتصادی است. این الگو ضمن آنکه درون‌زاست و بر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های داخلی کشور تکیه دارد، هم‌زمان برون‌گرا نیز هست و با نگاهی به بازارهای جهانی، به دنبال تعامل سازنده و توسعه صادرات غیرنفتی با اتکا به قدرت داخلی برای ایفای نقشی مؤثر در اقتصاد بین‌الملل است.

۲. وحدت ملی در پرتو قرآن

وحدت ملی به معنای اتحاد و توافق میان اجزای تشکیل‌دهنده یک نظام سیاسی است؛ زیرا عناصر تشکیل‌دهنده ملت (سرزمین، مردم، حکومت و حاکمیت) در نهایت به‌وجودآورنده یک سیستم یا نظام سیاسی هستند. اندیشمندان علوم سیاسی، وحدت ملی را از ارکان قدرت سیاسی دانسته‌اند که نشان‌دهنده چگونگی واکنش مردم در دفاع از منافع عمومی و مصالح کشور است. بر اساس این نگرش، وحدت ملی فرآیندی است که اسباب استحکام یک نظام سیاسی و اجتماعی را فراهم می‌آورد.^۱ خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُورٌ»^۲ خدا کسانی را دوست دارد که صف‌زده در راه او جهاد می‌کنند [و از ثابت‌قدمی] گویی بنایی پولادین و استوارند».

استاد قرائتی یکی از پیام‌های آیه پیش‌گفته را این‌گونه بیان می‌کنند که در شرایط عادی، وحدت و اتحاد و دوری از تفرقه لازم است؛ ولی در برابر دشمن، صفوف مؤمنان باید متحدتر و نفوذناپذیر و مستحکم‌تر باشد. «بُنْيَانٌ مَرْصُورٌ» یعنی ساختمانی که از فرط استحکام، گویی از سرب ساخته شده است.^۳ این تصویر قرآنی، دقیقاً همان چیزی است که یک اقتصاد مقاوم به آن نیاز دارد: اجزایی که به هم متصل‌اند و یکدیگر را تقویت می‌کنند و در مقابل عوامل انهدام، مقاوم هستند.

رهبر شهید انقلاب در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن کریم فرمودند: یکی از دستورات قرآن این است که آحاد امت اسلامی با یکدیگر متحد باشند؛ دست

۱. سیدرضا صالحی، «مبانی و بسترهای وحدت ملی»، ص ۱۰۲.

۲. صف: ۴.

۳. محسن قرائتی، تفسیر نور، ص ۶۰۳.

در دست یکدیگر بگذارند: "وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا" ^۱ و همگی به ریسمان خدا [قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام] چنگ زنید و پراکنده و گروه‌گروه نشوید". این خطاب به کیست؟ خطاب به ماست، خطاب به ملت ایران است، خطاب به ملت‌های مسلمان کشورهای اسلامی است، خطاب به همه مؤمنین به اسلام در سراسر دنیاست. ما به این عمل می‌کنیم؟ نقطه مقابل این آموزش قرآنی، آموزش استعماری است: اختلاف میان مسلمانان. یک عده، یک عده دیگر را تکفیر کنند، لعن کنند، خود را از آنها بری بدانند. این چیزی است که امروز استعمار می‌خواهد؛ برای اینکه ما با هم نباشیم (۱۳۹۲/۰۳/۱۸).

هیچ خانواده، شهر یا کشوری نمی‌تواند بدون همدلی و همراهی اعضایش به پیشرفت اقتصادی دست یابد. زمانی که دل‌های مردم یک سرزمین به هم گره خورده باشد، عبور از بحران‌های اقتصادی و تحریم‌ها آسان‌تر می‌شود. در جامعه‌ای که اتحاد وجود دارد، سرمایه‌ها به جای صرف‌شدن در اختلاف‌ها و رقابت‌های ویران‌کننده، در مسیر تولید و سازندگی به کار می‌افتند. قرآن کریم تفرقه را عامل شکست و از بین رفتن قدرت جامعه می‌داند و می‌فرماید: «وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ» ^۲ و از خدا و پیامبرش فرمان برید و با یکدیگر نزاع و اختلاف مکنید که سست و بددل می‌شوید و قدرت و شوکتتان از میان می‌رود. و شکیبایی ورزید؛ زیرا خدا با شکیبایان است». در اینجا «ریح: باد»، کنایه از قدرت و شوکت است؛ همچون بادی که پرچم‌ها را به اهتزاز درمی‌آورد و نشانه برپایی، کامروایی و عظمت است. اگر این عظمت در سایه اختلاف و نزاع بر باد رود، خوار و حقیر می‌شوید؛ همان‌گونه که اگر باد لاستیک ماشین یا توپ ورزشی خارج شود، بسیاری از حرکت‌ها، سفرها و ورزش‌ها تعطیل می‌شود. ^۳ در اقتصاد مقاومتی، این «ریح» همان اقتدار اقتصادی است که در صورت تنازع و تفرقه از بین می‌رود. تفرقه در سطح جامعه و نخبگان، منابع و انرژی‌هایی که باید صرف تولید و سازندگی شود را مستهلک می‌کند. در مقابل، تعاون و همبستگی (وحدت) به انباشت سرمایه، هم‌افزایی تخصص‌ها و رشد شبکه‌های قرض‌الحسنه و

۱. آل عمران: ۱۰۳.

۲. انفال: ۴۶.

۳. محسن قرآنی، تفسیر نور، ص ۳۳۰.

تعاونی‌ها منجر می‌شود که هسته اصلی اقتصاد مقاومتی را تشکیل می‌دهند. نکته جالب دیگر آن است که در منطق قرآنی کسانی که در مسیر وحدت ملی نباشند، خارج از ملت اسلام به شمار می‌آیند و از آنان بیزاری می‌جویند: «إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ»^۱ آنان که دین را پراکنده نمودند و [در آن] فرقه‌فرقه شدند [چشم از آنها پوش]؛ چنین کسان به کار تو نیایند [و از دست آنها غمگین مباش که مجازات]. کار آنها با خداست و بعد از این به آنچه می‌کردند، آگاهشان می‌گرداند». آنچه از این آیه به دست می‌آید این است که نقض وحدت ملی، به معنای خروج از آیین و طریق اسلام است.^۲

۳. امنیت ملی؛ سپر و شمشیر اقتصاد مقاومتی

همان‌طور که در بخش پیشین تبیین شد، وحدت و انسجام ملی که ریشه در آموزه‌های قرآن کریم دارد، سنگ‌بنای استحکام درونی جامعه و شرط لازم برای حرکت در مسیر پیشرفت است. این انسجام درونی به مثابه حیاتی‌ترین مؤلفه امنیت ملی عمل می‌کند. در واقع جامعه‌ای که از وحدتی ریشه‌دار برخوردار است، می‌تواند تهدیدهای خارجی و فتنه‌های داخلی را بهتر خنثی کند و بستر امن لازم برای تحقق اقتصاد مقاومتی را فراهم آورد. از این منظر، امنیت ملی نه تنها سپری برای حفاظت از دستاوردهای اقتصادی، بلکه پیش‌نیازی اساسی برای شکوفایی ظرفیت‌های درونی و پیشبرد اهداف عالی نظام در عرصه‌های مختلف محسوب می‌شود. بنابراین پیوند عمیقی میان وحدت، امنیت و پایداری اقتصادی وجود دارد که در ادامه به آن خواهیم پرداخت.

امنیت ملی به الزاماتی اشاره می‌کند که بقای دولت ملی را از طریق به‌کارگیری قدرت اقتصادی، ارتش و توان سیاسی و استفاده از ابزار دیپلماسی حفظ کند. سازمان ملل متحد، امنیت ملی را وضعیتی می‌داند که کشورها احساس خطر حمله نظامی، فشار سیاسی و اقتصادی نداشته باشند و آزادانه بتوانند مسائل مربوط به توسعه را پیش ببرند.^۳

۱. انعام: ۱۵۹.

۲. سیدرضا صالحی، «مبانی و بسترهای وحدت ملی»، ص ۱۰۳.

۳. محسن عزیزی و حسین حسن‌زاده، «اقتصاد مقاومتی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، ص ۴۹.

اقتصاد مقاومتی افزون بر اینکه امنیت‌آفرین است، یکی از بسترهای موفقیتش نیز امنیت همه‌جانبه است؛ به عبارتی دیگر، تأمین امنیت مادی و معنوی از لوازم حقیقی اقتصاد مقاومتی است که در آیات و روایات بسیاری بر تأمین آن به مثابه نعمتی گوارا تأکید شده است.^۱ آیت‌الله مکارم شیرازی در تفسیر نمونه بیان می‌دارد که قرآن می‌فرماید: «وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا: به خاطر بیاورید هنگامی که ابراهیم عرض کرد پروردگارا، این سرزمین را شهر امنی قرار ده». و این دعای ابراهیم به اجابت رسید؛ خدا این سرزمین مقدس را یک کانون امن و امان قرار داد و امنیتی از نظر ظاهر و باطن به آن بخشید. دومین تقاضایش این است که «وَازْرُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: ^۲ اهل این سرزمین را - آنها که به خدا و روز بازپسین ایمان آورده‌اند - از ثمرات گوناگون روزی ببخش». ^۳ این نشان‌دهنده تقدم رتبی امنیت بر اقتصاد در شکل‌گیری یک جامعه شکوفاست. بهره‌مندی از نعمت‌ها، زمانی لذیذ و گواراست که در فضای امن، آرام و بی‌اضطراب باشد.^۴ بنابراین صرف هر مقدار هزینه برای ایجاد امنیت یا ثبات و پایداری آن، بجا و سزاوار است. اگر در جنگ هشت‌ساله برای به‌دست‌آوردن یا حفظ این نعمت، جوانان برومند و عزیزی را از دست دادیم، برای ما تحمل‌پذیر است. قرآن مجید به شدت با افراد محلّ امنیت جامعه اسلامی برخورد می‌کند و برای چنین کسانی مجازات سختی در نظر گرفته است.^۵

بدون امنیت فیزیکی و روانی، سرمایه‌گذار اقدام به تولید نمی‌کند و فرار سرمایه و نخبگان رخ می‌دهد. امنیت ملی بستری فراهم می‌آورد که چرخ‌های اقتصاد به گردش درآید. اقتصاد و سرمایه، بسیار حساس هستند و برای رشد به محیطی آرام نیاز دارند. هیچ کشاورزی در زمینی که هر لحظه در معرض خطر است، بذر نمی‌کارد و هیچ کارآفرینی در شهری که امنیت ندارد، کارخانه‌ای بنا نمی‌کند. امنیت ملی - چه امنیت مرزها، چه امنیت در کوچه‌ها و خیابان‌ها و چه

۱. منصور حیدری و سیدمحمدجواد قربی، «پژوهشی در معنا و مفهوم اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران»، ص ۶۴.

۲. همان.

۳. ناصر مکارم شیرازی و جمعی از فضلا، برگزیده تفسیر نمونه، ص ۲۱۴.

۴. محسن قرائتی، تفسیر نور، ص ۲۰۱.

۵. ناصر مکارم شیرازی و جمعی از فضلا، برگزیده تفسیر نمونه، ص ۲۱۴.

امنیت روانی و شغلی - شرط اول داشتن یک اقتصاد سالم است. رهبر شهید انقلاب می‌فرماید: قرآن در سوره "قریش" می‌فرماید: "فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ" بعد می‌فرماید: "الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ" همان خدایی که به آنها هنگام گرسنگی طعام داد و از ترس و خطراتشان ایمن ساخت؛ یعنی نجات از گرسنگی را با نجات از ناامنی در کنار هم قرار داده است. شما ببینید در هر کشور چقدر از قوا و تحرکات و تلاش‌ها و نیروهای باطنی یک نظام دولتی صرف می‌شود، برای اینکه این ملت از گرسنگی نجات پیدا کند؛ یا چقدر از تلاش‌ها بسیج می‌شود، برای اینکه ملت از بیماری و بلاهای جسمانی نجات پیدا کند؛ عدل آنها باید برای نجات از ناامنی صرف شود (۱۳۷۰/۱۱/۰۲). امنیت مثل هوا، مثل تنفس است؛ تا وقتی انسان تنفس می‌کند، اهمیت این نعمت رایگان و همگانی را درک نمی‌کند؛ تنفس که مشکل شد، انسان آن وقت احساس می‌کند چه نعمت بزرگی از دست رفته است (۱۳۸۹/۰۲/۰۱).^۲

از سوی دیگر، اقتصاد مقاومتی با تولید ثروت مشروع و کاهش فقر، پایه‌های امنیت ملی را تقویت می‌کند. فقر و بیکاری از مهم‌ترین عوامل ایجاد بزهکاری و تهدید امنیت داخلی هستند. رهایی از گرسنگی (امنیت اقتصادی) و رهایی از ترس (امنیت ملی و اجتماعی) به مثابه دو بال اصلی حیات جامعه در کنار هم هستند.

جغرافیای سیاسی و جمعیت شیعی ایران دو مورد از عناصر کلیدی موقعیت ژئواستراتژیک ایران در جهان و منطقه خاورمیانه هستند که موجب شده‌اند ایران همواره با تهدیدهای امنیتی مواجه باشد. بدیهی است که مقابله با تهدیدهای امنیتی و ثبات امنیتی کشور، صرفاً با اتکا به نیروی نظامی و قدرت نظامی امکان‌پذیر نیست، بلکه داشتن اقتصاد قوی، مقاوم و پایدار برای تحقق اهداف امنیت ملی کشور ضروری است؛ بنابراین امنیت ملی یک کشور و اقتصاد مقاومتی رابطه تنگاتنگی با هم دارند و تحقق اهداف امنیت ملی بدون نظام اقتصاد مقاومتی ابتر است.^۳

یکی از دستورهای صریح قرآن کریم برای جوامع اسلامی، ایجاد آمادگی و قدرت‌افزایی

۱. قریش: ۴.

۲. پایگاه اطلاع‌رسانی khamenei.ir.

۳. محسن عزیزی و حسین حسن‌زاده، «اقتصاد مقاومتی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، ص ۴۹.

همه‌جانبه برای مقابله با تهدیدهاست: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ...»^۱ و در برابر آنان آنچه در قدرت و توان دارید از نیرو [و نفرات و ساز و برگ جنگی] و اسبان ورزیده [برای جنگ] آماده کنید تا به وسیله آنها دشمن خدا و دشمن خودتان و دشمنانی غیر ایشان را که نمی‌شناسید، ولی خدا آنان را می‌شناسد بترسانید...».

امروزه واژه «قُوَّة» تنها به تسلیحات نظامی محدود نمی‌شود، بلکه استقلال مالی، ذخایر ارزی قدرتمند، امنیت غذایی و صنایع پیشرفته از مصادیق بارز «قوت» هستند که از طریق اقتصاد مقاومتی به دست می‌آیند و بازدارندگی «تُرْهِبُونَ بِهِ» ایجاد می‌کنند. آقای قرائتی یکی از پیام‌های آیه را به این ترتیب بیان می‌کنند: «در هر زمان، پیشرفته‌ترین امکانات رزمی را برای دفاع آماده کنید و از هیچ چیز فروگذار نکنید، چه قدرت سیاسی و نظامی، چه امکانات تبلیغی و تدارکاتی».^۲

نتیجه

سه مؤلفه «اقتصاد مقاومتی، وحدت ملی و امنیت ملی» در شعار سال، مانند حلقه‌های یک زنجیر به یکدیگر متصل‌اند. دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار بدون تکیه بر انسجام داخلی و آرامش و امنیت همه‌جانبه سرایی بیش نیست. این سه مؤلفه یک چرخه هم‌افزا را تشکیل می‌دهند: وحدت ملی سبب می‌شود مردم در شرایط سخت اقتصادی تاب‌آوری داشته باشند. اقتصاد مقاومتی با توزیع عادلانه فرصت‌ها، رضایت عمومی را بالا می‌برد و به وحدت ملی عمق می‌بخشد. مجموع این دو، جامعه را در برابر نفوذ و تهدید خارجی واکسینه می‌کند و امنیت ملی را در بالاترین سطح فراهم می‌آورد. بنابراین سیاست‌گذاری مؤثر در این حوزه، مستلزم نگاهی یکپارچه و هماهنگ به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و امنیتی است تا کشور به سوی توسعه‌ای پایدار، درون‌زا و استوار گام بردارد.

۱. انفال: ۶۰.

۲. محسن قرائتی، تفسیر نور، ج ۳، ص ۳۴۵.

کتاب‌نامه

۱. حیدری، منصور و سیدمحمدجواد قربی، «پژوهشی در معنا و مفهوم اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران»، سیاست دفاعی، ش ۹۷، س ۲۵، ۱۳۹۵ ش.
۲. دژ نوگورانی، حسین، «اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری»، همایش اقتصاد مقاومتی: مجموعه مقالات کتاب اقتصاد مقاومتی (ملی)، تهران: [بی‌نا]، [بی‌تا].
۳. صالحی، سیدرضا، «مبانی و بسترهای وحدت ملی»، مجموعه مقالات همایش ملی اتحاد ملی؛ راهبرها و سیاست‌ها، تهران: [بی‌نا]، ۱۳۸۶ ش.
۴. عزیزی، محسن و حسین حسن‌زاده، «اقتصاد مقاومتی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ش ۴، س ۹، ۱۳۹۸ ش.
۵. قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳ ش.
۶. مکارم شیرازی، ناصر و جمعی از فضلا، برگزیده تفسیر نمونه، تنظیم: احمد علی بابایی، تهران: دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶ ش.
۷. پایگاه اطلاع‌رسانی رهبر معظم انقلاب: